

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อประเมินผลโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่เข้าร่วมโครงการ ในปีงบประมาณ 2534 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ศึกษาความสัมพันธ์ของสภาพนา กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของโครงการ

1.2 ศึกษาความสอดคล้องระหว่างความคาดหวัง กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในการปฏิบัติตามโครงการ

1.3 ตัดสินผลการปฏิบัติตามโครงการโดยพิจารณาสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ในแต่ละประเภทและระดับการปฏิบัติ

2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของโรงเรียน ที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในปีงบประมาณ 2534

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษาตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่เข้าร่วมโครงการในปีงบประมาณ 2534 จำแนกเป็น

1.1	ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	34	คน
1.2	ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	จำนวน	34	คน
1.3	ประธานกรรมการศึกษา	จำนวน	34	คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด คือ

1. แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ

ตอนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในด้านสภาพนำ กระบวนการปฏิบัติ และคุณภาพของผลผลิต

ตอนที่ 4 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติตามโครงการ

2. แบบสอบถามประธานกรรมการศึกษา ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงใน ด้านของกระบวนการปฏิบัติ และคุณภาพของผลผลิต

ตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา และความต้องการในการปฏิบัติตามโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ขอหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. ผู้วิจัยนำส่งหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามไปยังศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อช่วยจัดส่งแบบสอบถามให้แก่โรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ปีงบประมาณ 2534 และช่วยจัดเก็บแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 102 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล กระทำการวิเคราะห์ตามประเภท และลักษณะของข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลด้านความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ของผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบโครงการ และด้านความคิดเห็นของผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบโครงการและประธานกรรมการการศึกษา ที่มีต่อคุณภาพของกิจกรรมที่ของโรงเรียนได้ดำเนินการ โดยคำนวณหาค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงตรรกและความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา

3. วิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง โดยการคำนวณค่าร้อยละของความสอดคล้อง ส่วนผลการปฏิบัติโดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา

4. วิเคราะห์การตัดสินใจคุณค่า โดยคำนวณหาค่าร้อยละ

5. ด้านปัญหาการปฏิบัติตามโครงการโดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการประเมินผลเพื่อตัดสินคุณค่าการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่ดำเนินการในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ในปีงบประมาณ 2534 สรุปได้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพนำ กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.)

1.1 ความสัมพันธ์เชิงตรรกะ ระหว่างสภาพนำ กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของโครงการ

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของโครงการนี้มีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) คือ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงตามสภาพท้องถิ่นให้มากที่สุด โดยจัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของชุมชนเพื่อนำมาประกอบการจัดทำแผนประกอบการจัดการเรียนการสอนให้ได้ตรงตามความต้องการของชุมชน นอกจากนี้แล้วยังจัดให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและบริการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านข่าวสาร วิชาชีพ กีฬา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาชนบทของ

กระทรวงศึกษาธิการ ที่ต้องการช่วยให้คนมีความรู้ดี กินดีอยู่ดี และมีชีวิตที่มีคุณภาพ อีกด้วย

ในด้านปัจจัยพื้นฐานนี้เมื่อพิจารณาแล้ว สิ่งที่น่าจะมีปัญหามากที่สุดคือ งบประมาณ ปัญหาเรื่องลงมาคือ ปัญหาด้านบุคลากรที่รับผิดชอบโครงการ และแหล่งน้ำอุปโภคบริโภค นอกจากปัญหาเหล่านี้แล้วปัจจัยพื้นฐานด้านอื่น ๆ ไม่น่าจะเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติโครงการนี้

สำหรับกระบวนการปฏิบัติที่มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีการจัดอบรม มีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนและสถานที่ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ และยังมีการบริหารการใช้ทรัพยากรอย่างมีแบบแผน และจัดโรงเรียนให้เป็นศูนย์บริการต่าง ๆ เช่น ช่างสาร วิชาชีพ กีฬา นันทนาการ เป็นต้น มีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ และเมื่อสิ้นสุดปีงบประมาณยังจัดให้มีการประเมินผลการดำเนินงาน และสัมมนาประเมินผลด้วย เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการดำเนินงานในปีงบประมาณต่อไป แต่น่าจะมีปัญหาตรงการประเมินผลและการจัดสัมมนาประเมินผลนั้นโรงเรียนแต่ละโรงเรียนจะสามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนนี้น้อยเพียงใด

ด้านผลผลิตเมื่อพิจารณาแล้วมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนได้พัฒนาชีวิต และความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ชุมชนได้รับการพัฒนาตามสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน และผลผลิตที่คาดหวังนี้ก็มีความสัมพันธ์กับกระบวนการปฏิบัติอย่างยิ่ง

จากการวิเคราะห์สภาพหน้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ในด้านความคาดหวังสามารถสรุปเป็นความสัมพันธ์เชิงตรรกะได้ว่า โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) มีสภาพหน้า กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตที่คาดหวังไว้ มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก และน่าจะเป็นไปได้สูง

1.2 ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ ระหว่างสภาพนำ กระบวนการปฏิบัติ และผลผลิตของโครงการ

สภาพนำด้านวัตถุประสงค์ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการในระดับมาก ยกเว้นวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่นให้มีความรู้ความเข้าใจให้เกิดความตระหนักและยอมรับความจำเป็นในการพัฒนาชุมชนโดยการพึ่งตนเอง และวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในด้านวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น มีความเข้าใจระดับปานกลาง และมีความเห็นว่าวัตถุประสงค์มีความชัดเจนในระดับมาก ยกเว้นวัตถุประสงค์ข้อที่ 5 ให้การศึกษาแก่ประชาชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในด้านวิชาชีพที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น มีความชัดเจนระดับปานกลาง

สภาพนำด้านปัจจัยพื้นฐาน ปัจจัยพื้นฐานที่โรงเรียนมีอยู่จริง มีไม่เพียงพอตามความเห็นของผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการ คือ แหล่งน้ำสำหรับสอนวิชาการเกษตร พื้นที่สำหรับสอนวิชาการเกษตร อุปกรณ์กีฬาสำหรับบริการประชาชน เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับสอนวิชาชีพ งบประมาณ และเอกสารคู่มือ หนังสือ วารสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการ

ในด้านกระบวนการปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษามีความเห็นว่าการบวนการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่ทางโรงเรียนได้จัดขึ้นมาส่วนมากจะจัดให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ เป็นส่วนมาก และข้อที่ 8 ปรับปรุงโรงเรียนประถมศึกษาเป็นศูนย์ส่งเสริมกีฬา นันทนาการ ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่น รองลงมา ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ส่งเสริมให้

ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถดำเนินงานสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคนและทรัพยากรที่มี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนรับผิดชอบ จัดกิจกรรมตอบสนองได้น้อยที่สุด

ในด้านผลผลิต ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษา มีความเห็นว่าระดับผลการปฏิบัติของโครงการอยู่ในระดับปานกลาง

โดยสรุปแล้ว ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ตามสภาพที่เกิดขึ้นจริงปรากฏว่า มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ในระดับมาก ปัจจัยพื้นฐานของโรงเรียนที่มีอยู่จริง ในระดับปานกลาง กระบวนการปฏิบัติสามารถปฏิบัติได้ในระดับปานกลางจึงส่งผลให้เกิดผลผลิตที่ตามมาอยู่ในระดับปานกลางด้วย จึงสรุปได้ว่าโดยรวม ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก

2. ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.)

ความสอดคล้องด้านสภาพหน้า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการในระดับมาก และปัจจัยพื้นฐานที่มีอยู่จริงในโรงเรียน ปรากฏว่างบประมาณ แหล่งน้ำเพื่อสอนวิชาการเกษตร พื้นที่สำหรับสอนการเกษตร วัสดุอุปกรณ์ เพื่อประกอบการดำเนินงานตามโครงการและเอกสาร คู่มือ วารสารต่าง ๆ ที่ใช้ศึกษาประกอบการดำเนินงาน มีไม่เพียงพอกับความต้องการ จึงสรุปได้ว่าความสอดคล้องด้านสภาพนาระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง อยู่ในระดับปานกลาง

ความสอดคล้องด้านกระบวนการปฏิบัติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเห็นว่าความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมีความสอดคล้องร้อยละ 33.33 ส่วนในด้านผลผลิตไม่มี

ความสอดคล้องกัน คือระดับความคาดหวังจะอยู่ในระดับมาก แต่ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริง อยู่ในระดับปานกลาง

โดยสรุปแล้ว ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ปรากฏว่ามีความสอดคล้องด้านสภาพน่า ปานกลาง ความสอดคล้องด้านกระบวนการปฏิบัติมีความสอดคล้องร้อยละ 33.33 ความสอดคล้องด้านผลผลิตไม่มีความสอดคล้องกัน จึงสรุปได้ว่า โดยรวมแล้วมีความสอดคล้องกันในระดับต่ำ

3. การตัดสินผลการปฏิบัติตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.)

การตัดสินคุณภาพด้านสภาพน่า พบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการในระดับมาก และปัจจัยพื้นฐานที่โรงเรียน จัดให้มีขึ้นสอดคล้องกับความคาดหวังในระดับปานกลาง

การตัดสินคุณภาพด้านกระบวนการปฏิบัติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษาเห็นว่าระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวัง กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงเพียงร้อยละ 33.33 เท่านั้น

การตัดสินผลการปฏิบัติด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษา เห็นว่าผลผลิตจากการดำเนินการตามโครงการมีผลการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

โดยสรุปแล้ว ผลผลิตจากการดำเนินการตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) มีคุณภาพด้านสภาพน่า ระดับปานกลาง คุณภาพด้านกระบวนการปฏิบัติระดับปานกลาง และมีคุณภาพผลผลิต ระดับปานกลาง จึงสรุปได้ว่าโดยรวมแล้ว ผลการดำเนินการตามโครงการ มีคุณภาพระดับปานกลาง

4. ปัญหาในการดำเนินการตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน

ในเขตชนบท (กศ.พช.) ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่เริ่มดำเนินการในปีงบประมาณ 2534 พบว่ามีปัญหาด้านงบประมาณ ด้านบุคลากร ด้านวัสดุอุปกรณ์

อภิปรายผล

จากการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกที่ดำเนินการในโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ในปีงบประมาณ 2534 ปรากฏว่ามีประเด็นที่ล่าช้า ควรแก่การนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพทางด้านวัตถุประสงค์ ของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเห็นว่าวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความชัดเจน และมีความเข้าใจต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะเป็นตัวกำหนดให้กระบวนการปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติออกมาได้ตรงตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ ถ้าไม่มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการแล้วอาจจะทำให้กระบวนการปฏิบัติ หรือผลของการปฏิบัติผิดพลาดจากที่กำหนดไว้ได้

2. สภาพการนำด้านปัจจัยพื้นฐาน ในด้านปัจจัยพื้นฐานนี้ พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกที่ดำเนินการตามโครงการการศึกษาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบทนั้น ส่วนมากจะตั้งอยู่ในพื้นที่ ที่ประชาชนในชุมชนส่วนมากมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรจึงต้องอาศัยแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร แต่จากการสำรวจพบว่า แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรนี้ยังไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชน และนอกจากด้านแหล่งน้ำแล้ว ปัจจัยพื้นฐานด้านงบประมาณ โดยผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความเห็นว่างบประมาณที่ทางราชการจัดสรรให้ นั้นไม่

เพียงพอกับความต้องการ และยังมีปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องกีฬา เครื่องมือการเกษตร เป็นต้น ไม่มีความเพียงพอับความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินงาน โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) ปีงบประมาณ 2533 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) ที่พบว่าโรงเรียนที่ดำเนินการตามโครงการส่วนมากมีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ไม่เพียงพอ

3. กระบวนการปฏิบัติเมื่อพิจารณาตามขั้นตอนการปฏิบัติที่โครงการกำหนดไว้หรือคาดหวังให้โรงเรียนได้ปฏิบัตินั้น จะเห็นได้ว่าเป็นขั้นตอนการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาชนบทที่ ธวัช ทันโตภาส (2529 : 116 - 118) กล่าวไว้ คือ ส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง หรือโดยการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของชุมชน ซึ่งจะทำการทราบแนวทางว่าประชาชนในชุมชนมีปัญหาอะไรและมีความต้องการอะไร เป็นต้น ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความคาดหวังในกระบวนการการปฏิบัติในระดับมาก เกือบทุกขั้นตอน ยกเว้นขั้นตอนการจัดอบรมและสัมมนาผู้นำชุมชนให้มีความรู้ความเข้าใจ และร่วมมือในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามความถนัด ขั้นตอนการบริหารการใช้ทรัพยากร บุคลากร วัสดุ ครุภัณฑ์ เพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้คุ้มค่า และขั้นตอนการจัดสัมมนา ประเมินผล เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงโครงการในปีต่อไปอยู่ในระดับปานกลาง แต่การปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ และประธานกรรมการศึกษา มีความเห็นว่าการปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริงนั้น อยู่ในระดับปานกลางหมดทุกขั้นตอน และกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มีขึ้น ส่วนมากจะจัดเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปรับปรุงการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาตนเองและสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ และจัดให้ตอบสนองวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ส่งเสริมให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

สามารถดำเนินงานสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคนและทรัพยากรที่มี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นของชุมชนที่โรงเรียนรับผิดชอบน้อยที่สุด ทั้งนี้เพราะตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 นั้นเป็นจุดมุ่งหมายหลักของหลักสูตรการประถมศึกษาอยู่แล้วที่ครูจะต้องมีการปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์มากที่สุด ส่วนในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 นั้นจัดให้ตอบสนองน้อยที่สุด เพราะการขาดบุคลากรในการปฏิบัติงานของโรงเรียนต่าง ๆ ที่นี้ไม่เพียงพอหรือมีเวลาไม่เพียงพอที่จะปฏิบัติ เพราะมีภารกิจในการสอนมากอยู่แล้ว

4. ผลผลิตของโครงการศึกษาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) เมื่อพิจารณาตามวัตถุประสงค์นั้นจะเห็นได้ว่า ผลผลิตที่คาดหวังไว้มีความสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบที่คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2528 : 78 - 79) กำหนดให้โรงเรียนประถมศึกษาต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาบุคลากรคือ บทบาทในการเป็นแหล่งข่าวสารของชุมชน บทบาทเป็นศูนย์ประสานงานกับหน่วยราชการต่าง ๆ บทบาทด้านการส่งเสริมกีฬาันทนาการศิลปวัฒนธรรมของชุมชน จากการสำรวจความคิดเห็นที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามโครงการในระดับมากทุกข้อ แต่ผลผลิตที่เกิดขึ้นจริงอยู่ในระดับปานกลาง และไม่มีมีความสอดคล้องกัน

5. ปัญหาในการดำเนินการตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.)

ปัญหาด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจัดสรรให้ไม่มีความเพียงพอ เพราะทางราชการจะจัดสรรงบประมาณให้ในปีแรกที่เริ่มเข้าโครงการเท่านั้น ในปีต่อไปจะไม่ได้งบประมาณ จึงควรจัดสรรงบประมาณให้ต่อเนื่องทุกปีด้วย

ปัญหาด้านบุคลากร คือ โรงเรียนส่วนมากจะขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพ เพื่อที่จะสอนวิชาชีพให้ตามความต้องการของชุมชนได้

เพราะส่วนมากครูที่มีอยู่ในโรงเรียนส่วนมากจะมีความถนัดในการสอนด้านวิชาการมากกว่าการสอนด้านวิชาชีพ และบุคลากรที่มีอยู่ในโรงเรียนส่วนมากมีภารกิจในด้านการเรียนการสอนมากอยู่แล้วไม่มีเวลาพอที่จะปฏิบัติให้เป็นไปตามโครงการได้

ปัญหาด้านวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการประกอบการปฏิบัติตามโครงการ โรงเรียนส่วนมากจะเห็นว่าไม่เพียงพอกับความต้องการของชุมชน หรือวัสดุ อุปกรณ์ที่มีอยู่ชำรุดใช้การได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะงบประมาณมีน้อยไม่พอที่จะจัดซื้อได้ตรงกับความต้องการของชุมชน

จากการประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาที่ดำเนินงานตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) แล้วจะเห็นได้ว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่จัดให้มีการสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการพัฒนาคนในหมู่บ้านที่โรงเรียนตั้งอยู่ ทำให้ทราบถึงความต้องการของหมู่บ้าน เพื่อนำไปทำแผนงานหรือโดยการรองรับได้ตรงกับความเป็นจริง เพื่อจะได้พัฒนาคุณภาพชีวิตได้จริง ๆ นอกจากนี้แล้วโครงการนี้ยังเน้นที่วิชาชีพเพื่อให้เด็กเรียนมีความรู้พื้นฐานพอที่จะประกอบอาชีพได้ตามอัธยาศัยและสภาพท้องถิ่น เช่น การทำปุ๋ยหมัก การขยายพันธุ์พืช การเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น แต่มีปัญหาที่ควรปรับปรุงแก้ไขคือ ปัญหาด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ด้านวิชาชีพที่จะถ่ายทอดแก่ชุมชน และปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการปฏิบัติมีไม่เพียงพอ โครงการนี้จึงเป็นโครงการที่สมควรจะดำเนินการและขยายพื้นที่ของโครงการให้ครอบคลุมพื้นที่ชนบททั้งหมดต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ควรจัดสรรงบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ตามประเภทของกิจกรรม ให้เพียงพอต่อความต้องการของโรงเรียน

2. สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดฝึกอบรมให้ครูมีความรู้ความชำนาญด้านวิชาชีพเพื่อจะได้ เป็นผู้นำด้านวิชาชีพแก่นักเรียนและชุมชนในท้องถิ่นได้

3. จากผลการวิจัยการปฏิบัติตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) นี้จำเป็นต้องมีการประสานงานร่วมมือกับหน่วยงานด้านการพัฒนาชนบทของกระทรวงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อจะได้ดำเนินโครงการให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และมีประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรดำเนินการวิจัยการดำเนินงานของโรงเรียนตามโครงการการศึกษาเพื่อการพัฒนาหมู่บ้านในเขตชนบท (กศ.พช.) เป็นรายกรณีของโครงการที่ประสบผลสำเร็จ หรือไม่ประสบผลสำเร็จ

2. ควรใช้รูปแบบการประเมินควบคู่ไปกับการดำเนินงานของโรงเรียน ตั้งแต่ก่อนเริ่มเข้าโครงการ จนกระทั่งสิ้นสุดโครงการในแต่ละปี รวมไปถึงการประเมิน ผลกระทบที่เกิดขึ้นเมื่อได้ดำเนินงานตามโครงการแล้ว